

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र विशारद (B.Lib I. Sc.)
परीक्षा : मे- २०२४
सत्र - १
विषय : वर्गीकरण तात्त्विक (BL-23-122)

दिनांक : १०/०५/२०२४

गुण : १००

वेळ : दु. २.०० ते दु. ५.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र.१ योग्य पर्याय निवडा (१०)
१. वर्गीकरण हा शब्द ---- या शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) वर्ग
ब) धर्म
क) क्रम
ड) यापैकी नाही
  २. वर्गीकरण ही ----- चालणारी प्रक्रिया आहे.
अ) अनियमित
ब) सतत
क) प्रत्यक्ष
ड) अप्रत्यक्ष
  ३. ----- प्रक्रिया हे वर्गीकरण प्रक्रियेचे पहिले वैशिष्ट्य मानले जाते.
अ) शारीरिक
ब) तांत्रिक
क) मानसिक
ड) आर्थिक
  ४. ज्ञानवर्गीकरण म्हणजे ----- वर्गीकरण होय.
अ) ज्ञानाचे
ब) भाषेचे
क) विषयाचे
ड) ग्रंथाचे
  ५. सतत कोणत्यातरी एकाच जातीच्या चिन्हांचा वापर केल्यास त्यास ----- चिन्हांकन असे म्हणतात.
अ) अशुद्ध
ब) मिश्र
क) शुद्ध
ड) यापैकी नाही
  ६. दशांश वर्गीकरण पध्दतीचे जनक ----- होते.
अ) डॉ. एस आर रंगनाथन
ब) डॉ. मेलविल ड्युई
क) सी. ए. कटर
ड) जे. डी. ब्राउन
  ७. द्विबिंदु वर्गीकरण पध्दतीचे जनक ----- होते.
अ) जे. डी. ब्राउन
ब) डॉ. एस आर रंगनाथन
क) सी. ए. कटर
ड) डॉ. मेलविल ड्युई
  ८. द्विबिंदु वर्गीकरण पध्दती ही ----- चिन्हांकन पध्दती आहे.
अ) मिश्र
ब) शुद्ध
क) अशुद्ध
ड) यापैकी नाही
  ९. डॉ. मेलविल ड्युई यांचा जन्म----- येथे झाला.
अ) मद्रास
ब) अँडम्स सेन्टर
क) फ्लोरिडा
ड) यापैकी नाही
  १०. दशांश वर्गीकरण पध्दतीत ग्रथकाराच्या नावाची पहिली तीन अक्षरे लिहून ----- तयार केला जातो.
अ) ग्रंथांक
ब) वर्गांक
क) संग्रहांक
ड) बोधांक

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)
- वर्गीकरणाच्या व्याख्या, आवश्यकता व प्रकार स्पष्ट करा ?
  - चिन्हांकनाची व्याख्या, आवश्यकता स्पष्ट करा ?
  - वर्गीकरण व तालिकीकरण परस्परसंबंध स्पष्ट करा ?
- प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)
- ग्रंथवर्गीकरण म्हणजे काय ते सांगून कोणत्याही एका तज्ज्ञ व्यक्तिचे योगदान स्पष्ट करा ?
  - दशांश वर्गीकरण पध्दती स्पष्ट करा ?
  - चिन्हांकन म्हणजे काय? त्याची कार्ये, प्रकार व गुणधर्म स्पष्ट करा ?
- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)
- सीआरजी
  - वर्गीकरणाचे प्रकार
  - चिन्हांकनाचे प्रकार

English Translation

Classification Theory (BL-23-122)

- Q. 1 Choose the correct option (10)
- The word classification is derives from the word-----
a) Class
b) Religion
c) Sequence
d) None of these
  - Classification is a ----- process
a) Irregular
b) Continuous
c) Direct
d) Indirect
  - The----- process is considered the first feature of the classification process
a) Physical
b) Technical
c) Mental
d) Financial
  - Knowledge categorization is ----- classification
a) Knowledge
b) Language
c) Subject
d) Book
  - Continuous use of symbols of the same type is called ----- notation
a) Impure
b) Mixed
c) Pure
d) None of these
  - The father of decimal system of classification was -----
a) Dr. S.R. Ranganathan
b) Dr. Melville Dewey
c) C.A.Cutter
d) J.D. Brown
  - The father of point classification system was -----
a) J.D. Brown
b) Dr. S.R. Ranganathan
c) C.A. Cutter
d) Dr. Melville Dewey
  - The colon classification system is a ----- notation system
a) Mixed
b) Pure
c) Impure
d) None of these
  - Melvil Dewey was born in -----
a) Madras
b) Adams Centre
c) Florida
d) None of these
  - In the decimal classification system ----- is formed by writing the first three letters of the librarian's name
a) Book Number
b) Class Number
c) Serial Number
d) Call Number

- Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)**
1. Explain definition of classification its importance and types?
  2. Describe the definition of notation and its importance?
  3. Explain the relationship between classification and cataloguing?
- Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)**
1. Explain the contribution of any one expert by stating what is classification?
  2. Explain decimal classification method?
  3. What is notation? Explain its function, types and features?
- Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)**
1. CRG
  2. Types of Classification
  3. Types of Notation
-